

OPONENTSKÝ POSUDEK

Na disertační práci:

„PERSPEKTIVY PROVOZOVÁNÍ NEZÁVISLÝCH LÉKÁREN V KONKURENCI ŘETĚZCŮ A e-LÉKÁREN“

Autor: PharmDr. Jaroslav Písek

**Pracoviště: Katedra obchodu a cestovního ruchu, Ekonomická fakulta,
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích**

Školitel: doc. Ing. Kamil Pícha, PhD., MBA

Oponent: doc. Ing. Kateřina Kovářová, PhD.

Věcné zhodnocení předložené disertační práce:

Zvolené téma disertační práce řeší problematiku provozování nezávislých lékáren a přináší ekonomické zhodnocení tohoto segmentu trhu, kterému z daného hlediska není v odborné literatuře věnována pozornost. V uvedené oblasti proto přináší nové poznatky a pohledy, které mohou přispět k zmapování situace v rámci distribuce léčiv.

Hlavním cílem předložené disertační práce bylo zhodnotit současné postavení a potenciál nezávislých lékáren na českém trhu a připravit doporučení pro zlepšení funkčnosti lékárenského trhu. Tento hlavní cíl byl podpořen několika parciálními cíli. První parciální cíl byl, zjistit, zda existuje vztah mezi marží a HDP a stupněm liberalizace farmaceutického trhu. Dalším parciálním cílem bylo doplnit teoretické znalosti o možnostech ovlivnění nedokonale konkurenčního trhu zdravotnických statků a navrhnout praktické zásahy do trhu za účelem jeho zefektivnění a odstranění případného selhání. Poslední parciální cíl byl zhodnotit finanční výkonnosti nezávislých lékáren na základě analýzy nejnovějších dostupných dat ve vzorku lékáren.

Ke splnění hlavního cíle disertační práce prostřednictvím zvolených parciálních cílů byla v první části práce provedena srovnávací analýza počtu lékáren a lékáren sdružených v řetězcích, marží lékáren v zemích EU, Velké Británii a Norsku. Vztah mezi marží a HDP a stupněm liberalizace farmaceutického trhu byl prověřen korelací. Ovšem tento vztah

nepotvrzuje stanovenou hypotézu H1: Více ekonomicky vyspělé státy EU mají vyšší lékárenskou marži.

V druhé části práce byla provedena analýza maloobchodního i velkoobchodního trhu léčiv v ČR pomocí vybraných ekonomických ukazatelů firem a jejich porovnáním s průměrnou hodnotu. V rámci studia ekonomiky lékárenského provozu byl vytvořen business model pro nezávislou lékárnou a zkoumány prvky komunikace podporující prodej aktuálně využívaných jednotlivými řetězci s doporučením pro nezávislé lékárny.

Poslední část práce řeší zhodnocení finanční výkonnosti, byla sledována na vzorku 10 lékáren pomocí vertikální a horizontální finanční analýzy vybraných poměrových ukazatelů. Pro hodnocení budoucích perspektiv lékáren byla stanovena výzkumná otázka VO: Můžeme identifikovat významné (záporné) odchylky ve vybraných účetních položkách v meziročním srovnáním za sledované období?

V závěrečné části disertační práce autor vyhodnocuje možnosti podpory nezávislých lékáren ze strany státu, obcí a privátních subjektů.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že autor se snažil naplnit hlavní cíl práce, který v průběhu tvorby práce několikrát upravil. Je třeba zdůraznit, že k tomuto cíli lze dojít různými cestami. Z tohoto pohledu se autorovi povedlo zhodnotit současné postavení a potenciál nezávislých lékáren na českém trhu a navrhnout doporučení pro zlepšení funkčnosti lékárenského trhu.

U jednotlivých dílčích cílů mám drobné námitky, chápu, že se autor snažil najít nějaký vhodný metodický postup jak problematiku uchopit. Na základě odborných článků si zvolil vybrané parametry a použil u nich korelaci, zda tento výsledek potvrzuje hypotézu, kterou nemá nikde v metodice ani cíli definovanou? Možná že se jedná jen o nepřesnou formulaci získaných výsledků.

Hodnotit budoucí perspektivu je v praxi velmi obtížné a vyžaduje to komplexnější pohled vybrané problematiky, zvláště pro farmaceutický trh. Oceňuji snahu autora se o to alespoň pokusit. Výzkumnou otázku kterou si autor položil a na níž je v práci uvedena odpověď přináší pouze jeho vlastní (v tomto případě účetní) hledisko na danou věc. I přes uvedené připomínky lze **považovat uvedený hlavní cíl práce za splněný.**

Metodika práce je uvedena na str. 63-65 a popisuje jasný pracovní postup, jak byly uvedené vědecké výsledky v práci získány a jakými metodami zpracovány, včetně programového prostředí. Jen škoda, že zde není uvedena žádná hypotéza, ani výzkumná otázka. Zvolený metodický postup autora **může být podnětem pro vědeckou diskusi** nad disertační prací.

Prezentované vědecké výsledky v práci mají svoji logickou strukturu a návaznost. Obrázky, tabulky a grafy jsou v práci řádně komentované a řádně ozdrojované. Ze zpracování výsledků je zřejmé, že autor jim věnoval velkou pozornost a navíc přidal „svůj-praktický“ úhel pohledu na prezentovanou problematiku.

Autor aplikací jednotlivých metod **prokázal analytické a deduktivní schopnosti.** Na základě získaných výsledků formuloval závěry s doporučení pro odbornou praxi.

Disertační práce tak poskytuje ucelenou a konkrétní představu o provozování nezávislých lékáren na trhu v rámci EU a v ČR. Tento náhled na tuto problematiku **rozšiřuje chybějící informace** a může napomoci k doplnění dalších souvislostí v širším kontextu na distribuci léčiv na trhu z ekonomického hlediska. Vědecké výsledky uvedené v práci jsou shrnuty v závěru práce i s návrhy konkrétních opatření pro praxi. Získané vědecké výsledky jsou převážně vázané na konkrétní teritoria (EU a ČR) a konkrétní lékárny (vzorek 10

lékáren) i s možností a návrhem vzniku nové nezávislé lékárny. Praktický přínos na základě těchto výsledků se týká uvedených lokalit a subjektů trhu. **Hlavní přínos** této disertační práce lze spatřovat v obohacení předchozích výzkumů o nový směr v integraci lékárenského trhu, kterým je daňová optimalizace řetězců pomocí mezinárodního daňového plánování.

Na druhou stranu, každý výzkum i tento má své limity a omezení. V tomto případě se jedná o užší pohled na věc, který by v budoucnu mohl být rozšířen i o další prvky bádání jako sociologické a další.

Celkově lze konstatovat, že disertační práce přinesla **zajímavá ale i nová zjištění**, která jsou přínosná, jak pro odbornou praxi, tak i pro rozvoj vědního oboru Řízení a ekonomika podniku.

Formální úprava a jazyková úroveň disertační práce:

Předložená disertační práce má rozsah 138 stran. Úvodu práce, přehledu řešení problematiky a jejího současného stavu a cíli práce je věnováno 63 stran textu. Metodika práce je popsána na třech stránkách. Výsledky práce, závěr, souhrn práce, seznam použité literatury, obrázků a grafů má celkem 60 stran. Celkem 9 stran příloh tvořící především finanční výkazy a ukazatele k analyzovaným lékárnám. Z hlediska proporcionality je práce adekvátně vyvážená.

Práce je pečlivě a systematicky zpracována. Obsahuje všechny požadované části. Jednotlivé kapitoly mají logickou návaznost. Kladně v práci hodnotím formální zpracování a jazykovou úpravu. Minimum překlepů a chyb.

Prezentované tabulky, grafy a obrázky jsou přehledné, čitelné, vhodně doplňují komentované události v textu. Mají svoje označení včetně zdrojů. Jen místo seznamu obrázků a tabulek by bylo lepší dát do textu konkrétní odkaz na tabulku 1, případně obrázek 1.

U nepovinných částí práce jako je právě seznam obrázků a grafů a vložené přílohy bývá logickým zvykem, že se u nich již neuvádí číslování stránek v práci, aby se zbytečně práce nerozšiřovala. Což zde autor opomněl.

Jediné co v textu práce působí rušivě je, že v některých místech textu dochází i k střídání osob a časů, což by se již v tomto typu práce vyskytovat nemělo.

Kladně hodnotím také spojení uvedených vědeckých výsledků s diskusí.

Citačních zdrojů v práci je dostatek, i když převládají internetové zdroje. Vědecky hodnotných zdrojů je zde 42.

Dotazy pro obhajobu:

1. Čím si vysvětlujete navýšení marže u Dr. Max v porovnání v tabulce 21. str. 85?
2. Jak konkrétně je personál finančně motivován k prodeji preferovaných přípravků a výdeji vybraného generika?
3. Jaký je Váš odhad příjmů z reklamy od dodavatelských firem, když si firma pronajme část prodejních stojanů jako plochu pro prezentaci svých výrobků či služeb?
4. Na které konkrétní zajímavé produkty (jeden až tři) se z nabídky lékárny zaměřit v rámci reklamy a podpory prodeje?

Vyjádření se k publikacím kandidáta:

Kandidát předkládá k posouzení celkem pět vlastních příspěvků publikovaných od roku 2017-2020.

Tři z uvedených publikací jsou příspěvky, které byly prezentovány na mezinárodních konferencích konaných v Praze a v Českých Budějovicích.

Jeden příspěvek je publikován v časopisu *Economics Working Papers* vydaného právě EF JU v Českých Budějovicích.

Jeden příspěvek je vydán v časopise *České a slovenské farmacie*, což je nejcennější příspěvek autora v impaktovaném časopise Q3 kvartilu, s IF= 0,36.

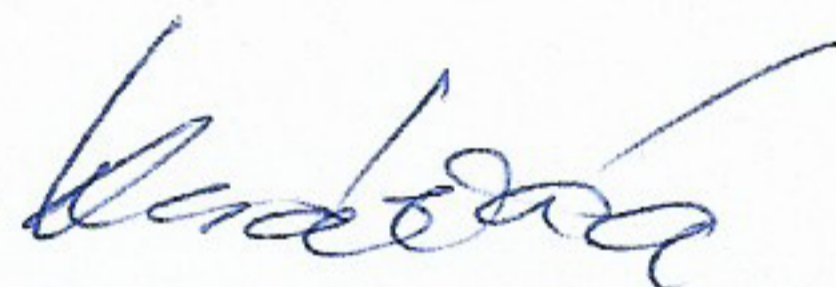
Autor příspěvky publikoval buď sám (tři příspěvky), nebo se svým školitelem (dva příspěvky).

Z hlediska požadavků na doktorské disertační práce je předložený seznam publikační činnosti **dostačující** jak po kvantitativní tak i po kvalitativní stránce a vypovídá o samostatné vědecko-publikační činnosti kandidáta. Uvedené konkrétní články jsou součástí hodnotících materiálů kandidáta a je tím prokázáno jejich **reálné** opublikování v uvedených časopisech.

Závěr posudku:

Obsah předložené práce **splňuje** jak po věcné tak i formální stránce všechny požadavky kladené na doktorský studijní program Ekonomika a management obor Řízení a ekonomika podniku. Samotná práce **je kvalitní** a autor zde prokázal potřebné znalosti v daném oboru a schopnost samotně vědecky a výzkumně pracovat, což dokazuje i předložená publikační činnost. Hodnotím tuto disertační práci kladně a **doporučuji** ji k obhajobě. V případě úspěšné obhajoby navrhuji, aby byl udělen titul **doktor** (PhD.).

V Ústí nad Labem dne 30. 10. 2020

doc. Ing, Kateřina Kovářová, Ph.D.

Oponentský posudek dizertační práce

Autor: PharmDr. Jaroslav Písek

Téma: Perspektivy provozování nezávislých lékáren v konkurenci řetězců a e-lékáren

Obecně

Maloobchodní trh se neustále mění. V oblasti trhu prodeje farmaceutických produktů je mnoho nejasností, způsobené různými nařízeními a vlastnickou strukturou lékáren. Proto lze **téma považovat za velmi aktuální**, protože řeší perspektivy nezávislých lékáren v konkurenci velkých řetězců a e-lékáren. Značná část veřejnosti ani neví, jakým způsobem se distribuují léky na tuzemském trhu nebo v zahraničí, ale považuje podnikání v oblasti provozu lékárny za efektivní a velmi lukrativní.

Vymezení cílů práce

Autor práce si stanovil jako hlavní cíl zhodnocení současného postavení a potenciálu nezávislých lékáren na českém trhu a vypracování doporučení pro zlepšení funkčnosti lékárenského trhu. **Velmi srozumitelně jsou vymezeny následné parciální cíle**, které jsou zaměřeny na identifikaci možností jak zlepšit a udržet ziskovost nezávislé lékárny a na popis zásahu státní správy i dalších společností podporujících provozování lékáren v menších obcích do podnikání vybraných lékáren. Pro vlastní tvůrčí vědeckou činnost si autor stanovil prozkoumání vztahu vybraných ekonomických ukazatelů mezi lékárnami různých velikostí s cílem ověřit hypotézu o snížení nákladů na distribuci léčiv díky liberalizaci podmínek provozování lékáren dle Taylora et al., 2004. **Hypotéza není přesně vymezena**, pouze konstatována sdělením, že snížení nákladů na distribuci léčiv se projeví snížením obchodní marže v distribučních řetězcích, což by ovlivnilo provoz nezávislých lékáren. Dalším tvůrčím parciálním cílem je vytvoření business modelu pro nezávislou lékárnu, založený na umožnění nalezení nových přístupů a modifikací stávajícího obchodního modelu. Posledním parciálním cílem je vyhodnocení finanční výkonnosti nezávislých lékáren na základě analýzy dostupných finančních dat u vybraného vzorku lékáren. Na základě těchto cílů zamýšlí autor vyhodnotit budoucí perspektivy vybraných lékáren na základě stanovené výzkumné otázky, týkající se identifikace významných odchylek ve vybraných účetních položkách v meziročním srovnání za sledované období.

Cíle práce autor naplnil částečně. Hlavním charakterem celé dizertační práce je popis zadaného tématu z různých pohledů. Práce je tím značně tematicky rozsáhlá, nejvíce pozornosti autor věnuje ekonomickým ukazatelům lékáren, na kterých zakládá svá hodnocení, což je sice správné, ale již se nevěnuje v potřebném rozsahu dalším podnikatelským aktivitám, které představují klíčové nástroje pro zlepšení postavení na konkurenčním trhu, např. marketingovým aktivitám (proběhla pouze popisná analýza webových stránek, prezentací na sociálních sítích a propagačních materiálů vybraných lékáren). Nicméně lze konstatovat, že hlavní cíl a parciální cíle byly naplněny a to prostřednictvím vyhodnocení výsledků, které vyšly z provedených analýz a to v dostatečně srozumitelné formě.

Metodika práce

Metodika práce je popsána v kap. 4. Autor zde uvádí zejména sekundární zdroje, které použil k analýzám a popisům ekonomických a statistických dat a údajů. Dále opět popisným způsobem autor uvádí postup práce s Rozvahou a Výkazem zisku a ztráty v programu MS Excel 2010, kde si vyčlenil 19 jednotlivých ukazatelů, 7 poměrových ukazatelů a 3 změnové ukazatele. Všechny ukazatele popisuje podrobněji bez číselného označení vzorců, což potom

činí potíže při odkazu na ně v následujícím textu. Obchodní model je popsán pouze na základě odkazu knihy Tvorby business modelů dle Osterwaldera et al., s využitím jejich popisných materiálů z konkrétní webové stránky. Je zde uveden v menším potřebném rozsahu určitý tvůrčí postup autora. **Přínos autora** je spíše v zajímavých a rozsáhlých analýzách sekundárních dat a údajů, které jsou vyhodnoceny jednoduchými ekonomickými a statistickými metodami. Návrhy na zlepšení se poté zúžily na konstatování výsledků analýz.

Teoretická část práce

Teoretická část je velmi rozsáhlá. Zabírá v dizertační práci 50 % kapacity v porovnání s částí vlastní – aplikační, což nevyhovuje požadované struktuře 30:70 %. Autor prokazuje velmi solidní dovednosti práce s publikačními zdroji, lze ocenit i správnou formu citací a autorizací. V přehledu řešené problematiky jsou popsány aktuální trendy trhu léčiv a regulace jejich cen a úhrad dle zejména zahraničních autorů a dále je zde uvedena charakteristika distribuce léčiv v EU, Velké Británii a Norsku, což zasahuje do další již vlastní – aplikační části práce (kap. 5.1). Tato část je až přespříliš podrobná z pohledu statistických ukazatelů, vedoucí do nižší srozumitelnosti obsahu sdělení. Navíc tato problematika není zcela použita ve vlastní aplikační části práce, kromě srovnávání marží lékáren. Chybí zde úplná synergie a nastává otázka, proč se takto podrobně autor zabýval zahraničními údaji, když je v dalších částech práce více nepoužil a to ani v kapitolách, ve kterých autor analyzuje farmaceutický trh v České republice. (kap. 5)

Vlastní – aplikační část práce

Vlastní - aplikační část práce je postavena na analýzách kromě distribuce léčiv, na trh léčiv ČR, velkoobchodní a maloobchodní trh léčiv ČR, ekonomiku a komunikaci u vybraných lékárenských provozů v ČR. Autor zde popisuje podnikatelskou strukturu lékárenských provozů v ČR se zaměřením na řešení otázky konkurenceschopnosti. Získal zde zajímavé výsledky dobře použitelné pro další vědeckou práci. V business modelu se autor pouze spokojil s doporučeními webové prezentace zahraničních autorů (Strategyzer AG) a více model již nerozvádí. Pouze upozorňuje na klíčové činnosti, které významně ovlivňují prodej léčiv, což je velká škoda. Zde autor zcela nenaplnil jeden z parciálních cílů (vytvoření business modelu pro nezávislou lékárnou, založený na umožnění nalezení nových přístupů a modifikací stávajícího obchodního modelu). Model pro nezávislé lékárně v ČR není srozumitelný a není dostatečně popsán do finální logické verze, aby vůbec mohl fungovat. V rámci marketingových činností lékáren autor pouze srovnává již výše uvedené komunikační nástroje mezi vybranými lékárenskými subjekty. Poté charakterizuje a vyhodnocuje vybrané ekonomické ukazatele u deseti vybraných českých lékáren (tab. 25, str. 95) Toto hodnocení je velmi podrobné a výsledky autorovi dobře posloužily ke vzájemné komparaci ve vazbě na udržitelnost, stabilitu a rozvoj provozování sledovaných lékáren.

Celkové zhodnocení

Předložená dizertační práce představuje komplex zajímavých informací a je zpracována zejména analytickou formou. Cíle práce jsou zformulovány srozumitelně a jejich naplnění se realizovalo pomocí stanovených parciálních cílů. Ty byly vesměs splněny a lze tedy konstatovat, že byl splněn i hlavní cíl práce.

Metodika práce je postavena na analýzách, které jsou vyhodnoceny jednoduchými ekonomickými a statistickými metodami. Hlavním přínosem pro autora práce je to, že

prostřednictvím velmi dobré schopnosti pracovat se sekundárními zdroji informací, dokáže z nich zpracovat potřebné informace. Ty díky komparativnímu vyhodnocení a postupům přinesly zajímavé informace pro odbornou veřejnost, méně pro praxi. V práci není dostatečně dán prostor ke srozumitelnému podnikatelskému modelu pro nezávislé lékárny, aby se lépe uplatnily v konkurenčním prostředí distribučních řetězců. Autor pouze v závěru konstatoval, že liberalizující opatření ze strany státu na farmaceutickém trhu je nijak zatím neohroží a dokazuje to podrobnou analýzou ekonomických ukazatelů vybraných nezávislých lékáren.

Práce jistě podporuje význam a rozvoj vědního oboru, méně praxi.

Po formální stránce je práce obsahově bohatá a k tomu je přizpůsobena i forma textu. V práci není jednotné skloňování, ve více případech se autor vyjadřuje v 1. osobě množného čísla, což vytváří dojem, že práci nezpracovával sám, ale v týmu. Dále se vyjadřuje i v 1. osobě jednotného čísla, což ve vědecké práci této úrovně není vhodné. Jinak práce obsahuje několik drobných překlepů a neobvyklých způsobů vyjadřování se (cit. „Na *chvostu* je Agel,... str. 83). Některé tabulky a grafy jsou naskenované a tudíž méně graficky výrazné (např. tab. 25, str. 95). Text je psán čtivě, ale zásluhou velkého množství datových prezentací a jejich komparací se v některých kapitolách čtenář ztrácí díky velkému množství poznatků. Není zde znatelné, co je důležité a co méně.

Autor prostudoval a do teoretického přehledu zpracoval dostatečné množství publikačních titulů jak tuzemských, tak zahraničních. Využil jak knižní, časopisecké, tak internetové zdroje. V tomto případě lze konstatovat, že autor prokázal velmi dobrou schopnost pracovat s různými publikačními zdroji.

Otázky k obhajobě

1. V práci není dostatečně uveden konkurenční vztah mezi kamennými lékárnami a e-shopem. Jakým způsobem by autor vysvětlil tuto situaci v případě, kdy by se zcela uvolnila bariérová opatření pro e-shopy s farmaceutickými produkty? Jak by to ovlivnilo postavení velkých distribučních řetězců a zda by to zlikvidovalo nezávislé lékárny?
2. Jaká konkrétní podnikatelská (business) doporučení byste navrhnul nezávislým lékárnám v ČR, aby se udržely v menších obcích a městysech?

Autor ve své dizertační práci naplnil hlavní a parciální cíle, pracoval se skrytou hypotézou a výzkumnou otázkou. Prokázal tak dostatečnou vědeckou, byť méně výzkumnou erudici pracovat s vědeckými metodami a formulovat obsahově cenné závěry, které přinesly zajímavé pohledy na zpracovanou problematiku.

Práci doporučuji k obhajobě a po jejím úspěšném absolvování navrhuji PharmDr. Jaroslavu Pískovi udělit vědecký titul „Ph.D“.

V Praze dne 20.10.2020

doc. Ing. Aleš Hes, CSc.

OPONENTSKÝ POSUDOK na dizertačnú prácu

Názov práce: ***Perspektivy provozování nezávislých lékáren v konkurenci řetězců a e-lékáren***

Autor: **PharmDr. Jaroslav P Í S E K**

Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Študijný odbor: **Řízení a ekonomika podniku**

Študijný program: **6208V Ekonomika a management**

Oponent: **prof. Ing. Lubomír Gurčík, CSc.**

Pracovisko oponenta: ***Katedra ekonomiky, Fakulta ekonomiky a manažmentu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre***

Oponentský posudok bol vypracovaný na základe žiadosti dekanky Ekonomickej fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích zo dňa 25. 9. 2020.

1. Cieľ dizertačnej práce a jej aktuálnosť

Lekárstvo je neoddeliteľnou súčasťou komplexného systému zabezpečujúceho zdravotnú starostlivosť obyvateľstva krajiny. Perspektívny rozvoj lekární, vrátane ich požadovanej dostupnosti, úrovne kvality poskytovaných služieb, finančnej stability a prevádzkovo-ekonomickej udržateľnosti je nestále aktuálnou problematikou. Ak našu pozornosť detailnejšie zamierime aj na cenu liekov a ich dostupnosť, vtedy, metaforický, otvárame Pandorinu skrinku – „dar“ obyvateľom, pacientom a potenciálnym pacientom, od subjektov nachádzajúcich sa v hodnototvornom farmaceutickom reťazci počnúc výskumom a výrobou liekov, ich distribúciou až po oprávnenosť ich predpisovania a predaj, a to s odobrením štátu. Áno, tu nemôžeme opomenúť regulačné zásahy štátu, ale hlavne závažnosť príčin dopytu po liekoch, ktorým je najcennejšie čo človek má – jeho zdravie. Aj toto konštatovanie potvrdzuje, že téma dizertačnej práce patrí, bez akýchkoľvek pochybností, do oblasti výskumu vyžadujúcich neustály monitoring a neprestávajúce hľadanie odpovedí na otázky odborníkov, ale aj laickej verejnosti.

Cieľom dizertačnej práce bolo zhodnotiť súčasné postavenie a potenciál nezávislých lekární na českom trhu a pripraviť odporúčania pre zlepšenie funkčnosti lekárenského trhu; vyhodnotenie prejavov a negatívnych ovplyvnení novými druhmi konkurencie a ich vplyv na prevádzkovanie nezávislých lekární v súčasnosti a očakávaný vývoj do budúcnosti. Dizertant si taktiež predsavzal identifikovať možnosti udržania a zvýšenia ziskovosti nezávislých lekární, popísať zásahy štátu, obcí a súkromných spoločností ekonomicky podporujúcich prevádzkovanie lekární.

najmä v menších obciach a navrhnúť ďalšie opatrenia, ktoré by zabezpečili komplexnú podporu existujúcim i novým nezávislým prevádzkam.

Takto koncipovaný cieľ dizertačnej práce, vrátane naň nadväzujúcich čiastkových cieľov, môžeme považovať za zrozumiteľne definovaný. Je ambiciózny a zároveň realistický. Som toho názoru, že cieľ výskumu je primerane náročný požiadavkám kladených na dizertačnú prácu v danom študijnom obore a študijnom programe. Zároveň konštatujem, že v dizertačnej práci postavené primárny a sekundárne ciele možno považovať za naplnené.

2. Teoretické východiská a prehľad najnovších poznatkov publikovaných v domácich a zahraničných publikáciách

Teoretické východiská dizertačnej práce sú spracované predovšetkým v druhej, resp. ak nepočítam úvod, tak v prvej kapitole práce. V tomto priestore autor sústredil svoju pozornosť nielen na vymedzenie kľúčovej terminológie skúmanej problematiky. Na základe štúdia dostupnej domácej a zahraničnej literatúry autor upriamuje pozornosť čitateľa práce na najnovšie poznatky o trendoch na trhu liečiv, vrátane regulácie ich cien a úhrad. Približuje taktiež poznatky o distribúcii liekov v jednotlivých vybraných krajinách Európskej únie, vo Veľkej Británii a v Nórsku. Možno povedať, že tieto poznatky vytvárajú akýsi základ pre vlastný výskum, ktorý je obsahom piatej kapitoly dizertačnej práce „Výsledky a diskusia výsledkov“.

Celkovo bolo v práci použitých viac ako 140 zdrojov vedeckých a odborných publikácií, ale i informácií a dát. Autor sa opiera o poznatky získané nielen z českých publikácií, ale, vzhľadom na charakter najmä druhej kapitoly práce, dizertant bol nútený získavať informácie aj z publikácií a dátových zdrojov od viacerých zahraničných autorov.

Predikcia perspektív prevádzkovania lekární súvisí taktiež s najnovšími poznatkami z oblasti marketingu, kalkulácií a sledovania nákladov. Zaujímavé a zaiste v práci aj využiteľné sú názory ekonómov – autorov publikácii približujúcich nové trendy a rozvoj vnútro podnikového ekonomického riadenia podniku, či jeho prevádzky, vrátane lekární. Tieto poznatky v publikačných prehľadoch absentujú, čo je škoda, pretože mohli obohatiť najmä druhú kapitolu práce poskytujúcu jej čitateľovi, relatívne solídny, prehľad najnovších poznatkov o problematike, ktorá je predmetom výskumu dizertačnej práce.

3. Metódy a metodický postup dizertačnej práce

Použitie metódy a metodický postup, vrátane spôsobu získania a vierohodnosti použitých zdrojov výskumu, možno považovať za adekvátne náročnosti fundamentálneho a partikulárnych cieľov dizertačnej práce. Napriek tomuto konštatovaniu mi nedá, aby som neprezentoval svoj názor na nedostatok tkvejúci v absencii detailnejšieho odôvodnenia niektorých, napr. štatistických metód použitých v dizertačnej práci. Uvedenie aplikovaného softvéru tento hendikep neeliminuje.

4. Výsledky dizertačnej práce

Z teoretického i praktického hľadiska považujem dizertačnú prácu za dobrú, s náležitou akademickou pridanou hodnotou, s prínosmi pre teóriu, ale hlavne pre prax. Výsledky výskumu a autorom sústredené dáta, s ktorými pracoval sú cenné, nielen v stave, v akom sú predložené,

ale aj pre možný ďalší výskum ako inšpirácia pre vedcov, či odborníkov, zaoberajúcich sa podobnou problematikou. Výsledky a závery práce zanechávajú v podvedomí jej čitateľa otvorené, možno aj nezodpovedané otázky, ale aj námety pre ďalší výskum, čo hodnotím ako pozitívne a podnetné.

5. *Publikačná činnosť doktoranda*

Prehľad titulov publikačnej činnosti doktoranda PharmDr. Jaroslava Píska pozostáva z piatich titulov, publikovaných predovšetkým v zborníkoch z vedeckých konferencií, vrátane medzinárodných. Súčasťou zoznamu publikácií je príspevok publikovaný aj vo vedeckom časopise Česká a slovenská farmacie (impact Factor 0,36, Hirschov index 15; predpokladám 50 % autorský podiel). Som toho názoru, že kvantitatívne a kvalitatívne parametre publikačnej činnosti zodpovedajú požiadavkám doktorandského štúdia na EF JČU v Českých Budějovicích.

6. *Otázky a pripomienky k obsahu dizertačnej práce*

- Pri oponovaní dizertačnej práci bolo niekedy obťažné zorientovať sa v údajoch. Napr. údaje v jednej tabuľke sú „vyskladané“ z viacerých rokov a tieto údaje sú navyše rozdielne s číselnými dátami uvádzanými v komentári dizertanta (napr. tabuľka 20, strana 80). V niektorých prípadoch taktiež dochádza k zovšeobecňovaniu poznatkov na základe údajov z jedného roka (napr. údaje o priemernej marži lekární v krajinách EU).
- Komparáciou v práci uvedených poznatkov z literatúry a z vlastného výskumu doktoranda (strany 25, 69 až 71) môžeme na prvý pohľad postrehnúť, že nadpriemerné marže za lieky sú vykazované v krajinách s nadpriemerným HDP (9 z 12 krajín = 75 %, čo potvrdzujú aj výsledky uvádzané na strane 75). Taktiež je vykazovaných 11 krajín (tabuľka 16) bez lekárnických reťazcov, pričom 4 z nich (36 %) vykazujú nadpriemerné marže. Až 43 % krajín, v ktorých sú lekárne na 60 % a viac zaradené do reťazcov, vykazujú nadpriemerné marže. Výskum údajov z roku 2017 potvrdzuje (strana 77) že vyššie zastúpenie reťazcov znižuje priemernú maržu lekární. Domnievam sa, že pre zvýšenie objektívnosti a preukaznosti výsledkov je dôležitý nielen počet lekární zaradených do siete reťazcov, ale aj počet reťazcov a ich podiel na trhu v krajine, pri zabezpečení funkčných protimonopolných opatrení na strane jednej a využítí úspor z rozsahu produkcie ako rezervy pre znižovanie obchodných marží a zvyšovanie konkurencieschopnosti na strane druhej. Aké závery výskumu viedli dizertanta k tak jednoznačnej konštatácii o nesúlase so závermi publikovanými Taylorom at. al.?
- Na strane 99 je uvedené: „*Nejrychlejšího obratu zásob dosahuje Lékárna U Zlatého lva (až 28), Klecany (26) a U Zlaté Koruny (23), což lze přičíst řízení zásob majitelem, který se přímo podílí na provozu lékárny*“. Obávam sa, že takto definovaná príčina stavu obratu zásob je veľmi nepresná a pre definovanie záverov a opatrení pre budúcnosť lekárne nepostačujúca. Doktorand mal svoju pozornosť sústrediť na skutočné príčiny – dôvody kvôli ktorým je prístup majiteľa lekárne hodnotený ako lepší, napr. v porovnaní s riadením zásob jeho zamestnancami. Sofistikované systémové riadenie je predpokladom dosahovania vyššej efektivity riadenia zásob aj v neprítomnosti majiteľa, či manažéra. Výsledky práce naznačujú, že majiteľov „overený“ prístup k riadeniu zásob doposiaľ nebol implantovaný do systému riadenia lekárne, vrátane kontroľingu

zásob. Právom sa hypoteticky môžeme domnievať, že dizertantové pozitívne konštatovanie o úrovni riadenia zásob môže byť spochybnené a riadenie zásob lekárne môžeme aktuálne vnímať síce ako dobré, ale nesystémové, s rizikom naštrenia jeho udržateľnosti v budúcnosti.

- V súvislosti s definovaným cieľom dizertačnej práce odporúčam dizertantovi, aby v rámci svojej obhajoby uviedol rozhodujúce faktory vplyvajúce na ziskovosť lekární a možnosti jej zvyšovania.
- Ktoré sú hlavné nevýhody a výhody nezávislých lekární v porovnaní s prevádzkami, ktoré sú súčasťou lekárenského reťazca? Aké majú nezávislé lekárne šance na prežitie a ich udržateľnosť?

7. Záver

Oponovaná dizertačná práca spĺňa parametre požadované na tento druh záverečných prác. Obsahuje rad vlastných poznatkov a prístupov jej autora, ktoré možno považovať za pôvodné, prínosné pre ďalší rozvoj vedného odboru „Riadenie a ekonomika podniku“. V tomto kontexte možno povedať, že dizertačná práca je v súlade s obsahovým zameraním študijného programu „Ekonomika a manažment“. Na základe uvedeného

o d p o r ú č a m ,

aby po úspešnej obhajobe oponovanej dizertačnej práce bol **PharmDr. Jaroslavovi Pískovi** priznaný titul

philosophiae doctor.

Nitra, 30. 10. 2020

